

Implementering af redegørelsen **Børn og Kultur:** en udfordring for folkebiblioteket som institution, bibliotekets ledelse og personalet

Af Bente Buchhave

Barnets kulturelle udviklingsgaranti forudsætter institutionel udvikling -artiklens temaer anslås

Identitet

At understøtte barnets potentialer og identitetsdannelse er kernen i arbejdet med børnekultur efter den børnekulturpolitiske redegørelse *Børn og Kultur*, der blev offentliggjort i juni 1999.

At møde forandringer positivt og legende er en udfordring for institutioner og voksne, der skaber rammer for børn. Meget tyder på, at samfundets udvikling kan inspireres af børnene, for børn kan ikke sættes i venteposition i forhold til fremtids-scenarierne om drømmesamfundet, netværkssamfundet eller kreativitetssamfundet.

Barnets identitetsdannelse er mangesidig, og artiklens fokus er kulturel identitet, der vedrører den kulturelle dimension af tilværelsen. Professor Kirsten Drotner definerer begrebet således:

”(...) de måder, hvorpå mennesker anvender forskellige tegnrepertoier – herunder medierne – til at definere sig selv i tid og rum, således at disse definitioner også giver mening for andre” (Unge, medier og modernitet, s. 20)

Børn og Kultur: Redegørelse til Folketinget om regeringens børnekulturpolitiske indsats lægger op til brud med reservat-tankegangen, da den balancerer mellem børns ret til en særlig målrettet indsats – og børn som en del af samfundets kulturpolitik. Målet er en børneorienteret kulturpolitik, og det forpligter langt ud over de særligt indviede.

Værdibaseret udviklingsarbejde

Redegørelsen er en vision funderet i værdier og holdninger til børn og kultur. Det er samtidig en vision, der kræver værdibaseret arbejde i kommuner og institutioner. I første halvdel af år 2000 har flere ministerier lagt vægt på at markere og diskutere holdninger og værdier. Ugebrevet Mandag Morgen vil i de kommende to år kortlægge danskernes velfærdsværdier, og arbejde for at værdidebatten giver sig udslag i konkrete initiativer og bl.a. forankres i institutionerne. (Ugebrevet Mandag Morgen nr. 35, okt. 1999)

Folkebiblioteket må tydeliggøre sit værdisæt i og uden for institutionen, og da ingen kan siges at have patent på informations- eller kulturformidling, må idérigdom og evnen til at interagere med omgivelserne prioriteres. Biblioteket må både som fysisk sted og som idé skabe sig en profil, der

forholder sig kreativt til samtiden i respekt for institutionens kerneværdier.

Idrætsforskeren Claus Bøje har beskrevet forholdet mellem institution og frirum således:

”Institution betyder hensigt, tilrettelæggelse og overvågning. Frirum betyder frihed, forhandling, ansvar og risiko, samarbejde og uenighed” (Børn og kultur. Kulturprofilen, s. 29)

Folkebibliotekets potentialer ligger i at turde frirummet. At institutionen har den nødvendige fleksibilitet – uden dermed at sælge ud af idégrundlaget og hensigten.

Redegørelsen og folkebibliotekets aktuelle udfordringer

En kulturel udviklingsgaranti til alle børn forudsætter en institutionel udviklingsgaranti, og i den sammenhæng spiller bibliotekslederne en central rolle hver for sig og sammen. Bibliotekslederen skaffer rum for, at det lokale folkebibliotek kan deltage aktivt i kommunens børneorienterede udviklingsarbejde, og bibliotekslederen sikrer, at dette rum bliver anvendt og udfordret på kvalificeret vis af bibliotekets personale. Jeg vil vælge at se folkebiblioteket som en aktør, der gennem tiderne har fået nye pejlinger. Det er en udvikling, der har været i gang gennem de senere år uafhængig af redegørelsen. Man kan sige, at redegørelsen og den kontekst, den er blevet til i, fordrer strategier og handlinger på de diskussioner, der kontinuerligt er i gang. Den lokale forankring af redegørelsens værdisæt afhænger også fremover af de lokalt placerede institutioner.

Folkebibliotekernes børneafdelinger har tradition for at være opsøgende og koordinerende på den kommunale arena, og folkebiblioteket har ofte dannet forpost over det ganske land, som den institution, der påtog sig at implementere statslige politikker – dog først og fremmest inden for det deciderede kulturelle felt og fortrinsvis i alliancer med kultur- og daginstitutioner. Det nye er, at fokus nu flytter sig til brugernes behov i en lokal kontekst – og uden en snæver forståelse af kultur som afgrænset til særlige arenaer.

Den hastige udvikling af informationsteknologien byder forandringer i børnenes liv, i måden institutioner og faggrupper handler på. Den rummer forandringer for vort demokrati. Kundskabsværksteder/laboratorier bliver rammer om børn og voksnes kreative arbejde med kultur og informationer. I det laboratorium bliver formidleren konsulent. Viden og evnen til dialog er forudsætninger for at andre vil opfatte og bruge en som konsulent. Materialer og maskiner bliver ikke et mål i sig selv, og funktionaliteten bliver langt mere central, hvad enten det gælder materialer eller maskiner. Folkebibliotekernes lovgrundlag, traditioner, metoder og netværk i lokalsamfundene er en anvendelig bagage i dette nye; men forudsætningen for at kunne møde forandringer legende og positivt er også, at man er parat til at udvikle nye strategier i mødet med de aktuelle udfordringer.

Visioner, mål og strategier i folkebibliotekernes børneorienterede arbejde

Artiklen er bygget op om to visioner, hvor folkebiblioteket som kulturinstitution fungerer i forhold til

- det enkelte barn og dets identitetsdannelse
- kommunens arbejde med børn og kultur

Afslutningsvis vil det handle om ejerskabet som en forudsætning for, at en børneorienteret kulturpolitik bliver andet end en vision.

De to visioner er følgende:

Folkebiblioteket gør en forskel i det enkelte barns (alle børns) udvikling til kulturel og demokratisk aktør

Folkebiblioteket er en anerkendt aktør i implementeringen af statslige og lokale politikker på børneområdet

En forudsætning herfor er at ejerskabet til en børneorienteret kulturpolitik udvides, understøttes og udvikles

Folkebiblioteket gør en forskel i det enkelte barns (alle børns) udvikling til kulturel og demokratisk aktør

Redegørelsen *Børn og kultur* er en vision og et handleprogram. Overordnet er målet

”(...) at alle børn i Danmark skal have de bedst tænkelige betingelser for at leve sig ind i, opleve og bidrage til vores samfund og deres fællesskaber.” (Børn og Kultur, s. 2)

Et af redegørelsens tre kulturpolitiske mål lyder således:

”For det andet skal kulturpolitikken bidrage til, at børn kan udvikle og udfolde sig på deres egne betingelser. Deres fantasi, skabertrang og kropsforståelse skal udfordres. Også de børn, der ikke i dag tiltrækkes af kulturtilbuddene. Eller ikke føler sig velkomne.” (Kultur og Børn, s. 2)

Børn skal have mulighed for at udfolde deres fulde potentialer. Hvor forudsætninger kan have en tendens til at fokusere på barnets mangler, så er potentialer langt mere fremtidsrettet. Det drejer sig om hele personens ressourcer.

Målet er, at barnet bliver aktør, og det gøres ifølge professor Per Schultz Jørgensen ikke ved at udvide udbudene af passive kulturtilbud. Han taler i stedet for,

(...) at opprioritere de kulturtilbud, der gør børn til aktører – altså til medbestemmende, produktive, ansvarlige og reflekterende børn, udrustet med en dyb og grundlæggende fornemmelse af at være værdifulde bidragydere til vores samfund,” (Kunsten at flytte bjerge, s. 20)

Dialogen mellem den voksne og barnet er afgørende, for det handler også om at indarbejde barnets forventninger, når der skabes rammer og muligheder.

Mål, der skal realisere visionen

- folkebiblioteket er et fristed, der lægger vægt på mangfoldigheden
- folkebibliotekets værdisæt reflekterer tidens
  - barne- og kultursyn
  - læringsbegreb
- folkebiblioteket sikrer, at medier bliver en ressource i børns liv
- folkebiblioteket fungerer som demokratisk øverum
- folkebibliotekets rum udfordrer barnet og tilgodeser det sociale samvær
- folkebiblioteket når alle børn

Det er afgørende for folkebibliotekets image, at det er en fritidsinstitution, og derfor hører hjemme i det professor Kirsten Drotner karakteriserer som barnets/den unges identitetsmæssige fokus. Det er i fritiden, at børnene forbinder kultur med lyst og retten til selv at definere interesser og socialt fællesskab.

Folkebiblioteket må værne om sit image som fritidsinstitution, hvis tillidsforholdet mellem bibliotekarer og brugerne skal bevares og udbygges. Det sætter grænser for folkebibliotekets alliancer, hvis der er tale om sociale eller uddannelsesprojekter, hvor de deltagende børn ikke kan bevare deres anonymitet, eller gøres til klienter – om end meningen kan være nok så god.

Socialforskningsinstituttets nyeste undersøgelse af skolebørns fritidsaktiviteter er baseret på interviews af 7-15-årige børn i december 1998. Det dokumenteres, at folkebiblioteket er en betydningsfuld institution i børns fritid. Langt de fleste børn kommer på folkebiblioteker. Der er oven i købet en tendens til stigende benyttelse af institutionen set i forhold til 1993-undersøgelsen. Det forklarer mag.scient.soc. Torben Friedberg med baggrund i folkebibliotekernes udvidede tilbud og medieudbud. (*Børn og kultur, Kulturprofilen, s. 34*).

Folkebiblioteket må have stor og nuanceret viden om børns aktuelle interesser på landsplan og

lokalt, og det er vigtigt at møde disse interesser med åbenhed og uden fordomme. Alder og køn er væsentlige faktorer, og voksne må – med professor Kirsten Drottners betegnelse - anlægge et dobbeltblik på egen barndom og børns liv i dag. Ellers kan man komme til at tage grundigt fejl.

Det bliver nødvendigt at kortlægge børnenes og deres nære voksnes forventninger til folkebiblioteket, og i den sammenhæng er der brug for at udvikle nye kvalitative metoder, hvor de lokale børns forventninger indgår på linie med traditionelle og landsdækkende analyser, der kan have vanskeligt ved at afdække sammenhænge.

Det er et mål, at folkebibliotekets værdisæt reflekterer tidens barne- & kultursyn samt tidens læringsbegreb. En forudsætning herfor er at folkebiblioteket fokuserer på barnets potentialer og de mange intelligenser og opnår et vidensniveau, der gør det muligt at diskutere og handle i forhold til tidens aktuelle teorier.

De kulturpolitiske principper: kulturelt demokrati og kvalitet bliver ideologiske omdrejningspunkter i folkebibliotekets arbejde. Redegørelsen *Børn og Kultur* lægger vægt på kulturel mangfoldighed og den sidestiller kultur for, med og af børn.

I det øjeblik folkebiblioteket f.eks. skal servicere skoler, daginstitutioner og kulturinstitutioner, er det vigtigt at have viden om disse institutioners aktuelle arbejde med barne- og kultursynet og læringsbegrebet. Pointen er jo, at disse institutioner, der tidsmæssigt og indholdsmæssigt fylder meget i børns liv, vil have nogle forventninger til biblioteket set fra deres perspektiv på kultur og læring. Aktuelle målformuleringer for dagtilbud og folkeskolen fokuserer på barnets alsidige udvikling, hvor oplevelse, læring og aktivitet bliver sider af samme sag. Det nye læringsbegreb markerer sig tydeligst i den projektorienterede undervisningsform, hvor de nye medier bliver en ressource.

Folkebiblioteket må understøtte forældrene i at være centrale aktører i deres barns liv, og det er relevant at arbejde med den direkte formidling af viden og målrettet servicering. Forældrene skal bevidstgøres om deres store betydning og mulig-

heder i forhold til kulturel stimulering af deres barn – i respekt for barnet som et selvstændigt og kompetent individ. Det handler om holdninger til forældre, og det handler om at lytte til deres behov. Formålet er jo ikke, at give forældrene elementer af pædagogens viden, men netop at støtte op om forældrenes indgange og potentialer på det kulturelle område.

I undersøgelsen *Ansvar og værdier: En undersøgelse i børnefamilier* er et af hovedresultaterne, at forældre til børn i daginstitutioner forventer at daginstitutionerne tager et medansvar for deres børns introduktion til kulturlivet. Det betyder, at samarbejdet mellem folkebiblioteket og daginstitutionen kan koncentrere sig om barnet og dets forældre.

Det er et mål, at folkebiblioteket sikrer, at medier bliver en ressource i børns liv, og at institutionen lever op til Statsministeriets Medieudvalg og *Betænkningen om børn og unges brug af massemedier*, hvor adgang, forståelse og egen skaben er sider af samme sag. Den professionelle kunst og kultur er udgangspunkt for barnets aktive oplevelse, mødet med kunstnere, barnets egen kulturelle skaben, sociale relationer, indgangen til en forståelse for mediernes mange udtryk og refleksioner over et varieret indhold, dets budskaber og deres validitet.

Fornyelsen af folkebiblioteket hænger sammen med udvikling af medieeksperimentarier

”Men børnebibliotekerne skal også have mere at byde på. Børnebiblioteket skal være et medieværksted – et ”medieeksperimentarium”, hvor børnene sammen med de voksne kan lege og lære med de nye medier.” (Børn og Kultur, s. 7)

Kulturminister Elsebeth Gerner Nielsen har indbygget broer mellem den børnekulturpolitiske redegørelse og bibliotekslovgivning. I forbindelse med Biblioteksstyrelsens konference i Filmhuset den 12. november 1999 udtalte kulturministeren

”Lovforslaget er et signal om, at vi som samfund ønsker at have kultur- og medieværksteder spredt ud over det ganske land, hvor

befolkningen bistået af professionelle kultur- og informationsformidlere kan arbejde med og tilegne sig videnssamfundet.”

(www.kum.dk/
www.bs.dk)

Med den nye *Lov om biblioteksvirksomhed*, der blev vedtaget i Folketinget den 4. maj 2000, er der skabt mulighed for folkebibliotekets aktive rolle i forhold til at gøre medier til en ressource i børns liv.

Folkebiblioteket må udnytte den nye teknologi i forhold til æstetisk skaben og barnets bearbejdning af informationer til viden. I et samfund baseret på symboler bliver barnets tolkningskompetencer og evnen til at anvende symboler elementer i identitetsdannelsen. Det har professor Kirsten Drotner forklaret så glimrende i det notat til Kulturministeriet, som Biblioteksstyrelsen har udgivet under titlen *Folkebiblioteket og medier: Fire bud til en kulturpolitisk strategi for børn og unge*.

Folkebiblioteket må interessere sig for arbejdet med den musiske dimension i kommunen i en tid, hvor musiske skoler er et Kulturministerielt indsatsområde og en dimension i Statens Musikudvalgs udviklingsarbejde. Socialdemokratiet har arbejdet med det i to år, og flere kommuner udvikler modeller efter inspiration fra Holland og Norge. I sidstnævnte land er der en lovgivning, der ligestiller musik-, billed- og dramaskoler. På Biblioteksstyrelsens konference i efteråret 1999 blev det tydeligt, at kulturminister Elsebeth Gerner Nielsen ser folkebiblioteket som en dimension i det musiske arbejde i kommunen.

I folkebibliotekets arbejde med den musiske dimension er det nødvendigt at være opmærksom på forskellige brugerbehov: fra adgang, over værksteder til talentudvikling. Differentieringen i værkstedstilbuddene er vigtig, hvis folkebiblioteket skal støtte børn, der er på forskellige niveauer i brugen af medier. Der må være plads og udfordringer både for nybegyndere, men også for dem, der kan og vil videreudvikle talenter på feltet. Københavns Amt er gået aktivt ind i talentudviklingen, og flere kunstområder ser væksthuse for børn og unge som en kilde til fornyelse af de kunstneriske udtryk. Det er et mål, at folkebiblio-

teket fungerer som demokratisk øverum, så børns medbestemmelse bliver en dimension i dagligdagen i institution og fritid. Den nye teknologi rummer muligheder i forhold til samfundsinformation på børnenes betingelser. En information, der baserer sig på dialog og medbestemmelse. I tidskriftet *Fremtidsorientering* fra Institut for Fremtidsforskning skriver Tine Jensen om internettv som det nye årtusindes demokratiske forum. Hun ser den nye teknologi som laboratorium for at udvikle demokratiske deltagerformer, der faktisk får konsekvens i virkeligheden.

Det er et mål, at folkebibliotekets rum udfordrer barnet og tilgodeser det sociale samvær, og rummene må prioriteres som en væsentlig del af profileringen. Der må tænkes i fysiske rum, mentale rum, ja måske i forvandlingsrum. Forvandlingsrum er vigtige i en tid, hvor iscenesættelsen er betydningsfuld for brugernes forventninger og anvendelse af rummene. Det vedrører bibliotekets fysiske rum, men også det der sker med rummene, når bibliotekaren indtager dem i skolen i daginstitutionen og alle mulige andre steder.

I Undervisningsministeriet arbejder man med skolebygninger, de store museer ansætter arkitekter, der har specialiseret sig i rum for børn, kommuner lader børn gå i dialog med arkitekter og respekterer, at børn er de egentlige eksperter på forventninger til rum. Hvordan udvikler folkebibliotekerne den nødvendige ekspertise på rum for børn?

Det er et mål, at folkebiblioteket når alle børn, og det forpligter institutionen til at etablere indhold og rum, der er så interessante, at mødet mellem de faktiske og de potentielle biblioteksbrugere kan etableres. Sammenstillingen af begreberne kultur og forebyggelse er aktuel i den statslige og den kommunale debat. Det Kriminalpræventive Råd tog emnet kultur og forebyggelsen op på deres årsmøde i år 2000, og det har gennem de seneste år været et indsatsområde for Kulturens Børn i samarbejde med andre ministerier. Folkebibliotekerne må diskutere holdninger og strategier i forhold til dette arbejde.

Folkebiblioteket må møde børnene, der hvor de er, og skabe tillid til, at folkebiblioteket har noget

at byde på i det enkelte barns projekt. Det kan betyde en opprioritering af den opsøgende virksomhed og den direkte formidling i forhold til barnet og dets nære voksne.

Folkebiblioteket er en anerkendt aktør i implementeringen af statslige og lokale politikker på børneområder

I redegørelsen *Børn og Kultur* formuleres målene vedrørende politikker og tværfagligt samarbejde således:

”Også på lokalt plan skal ansvaret for børns kulturelle vilkår synliggøres og styrkes. Der er brug for at få bygget bro mellem det politisk-administrative niveau, de professionelle faggrupper og forældrene i forsøget på at sætte børns kulturelle situation på den politiske dagsorden. Der skal skabes overskuelighed og handlemuligheder i børns liv på tværs af den traditionelle sektoropdeling.(...) På lokalt plan må samspillet mellem de institutioner, der forvalter de kulturelle, sociale og uddannelsesmæssige sider af børns liv intensiveres.” (Børn og Kultur, s. 3)

Mål, der skal realisere visionen:

- folkebiblioteket indgår i forarbejdet med implementeringen af udfordringen af statslige og kommunale politikker
- folkebiblioteket undersøger institutionens potentialer med henblik på koordinator- og konsulentrollen
- folkebiblioteket medvirker til helhed i børns liv gennem sagsbestemte og udviklingsorienterede alliancer

Det er et mål, at folkebiblioteket indgår i forarbejdet til, implementeringen af og udfordringen af kommunale og statslige politikker. Folkebiblioteket kan tilbyde forskellige støttefunktioner i form af inspiration (temamøder, konferencer) , og der kan være tale om at være tovholder i kommunens projekt.

Deltagelsen i forarbejdet til politikker må respektere, at det er tale om en politik, der udstikker politiske mål, og folkebibliotekets virksomhedsplan må efterfølgende forholde sig til politikken, der optimalt set fungerer som en referenceramme på hele det børnekulturelle felt.

Det er et mål, at folkebibliotekerne undersøger institutionens potentialer med henblik på koordinator og konsulentrollen. Folkebiblioteket må vurdere mulighederne for at byde ind på funktionen som børnenes talsmand, kulturkoordinator.

”Børns kulturelle interesser i et område bør koordineres og kan eventuelt varetages af en lokal koordinator, der kan være talerør i forhold til statslige initiativer, den kommunale politik på området og institutionernes planer og aktiviteter. Opgaven kunne lægges hos bibliotekerne (...)” (Børn og Kultur, s. 3)

I år 2000 er der taget initiativ til et forsøg med otte børnekulturkonsulenter i centralbiblioteksregi. I den sammenhæng skal en ekstern evaluator vurdere og dokumentere folkebibliotekernes potentialer i forhold til lokal og statslig børneorienteret kulturpolitik.

Det er et mål, at folkebiblioteket medvirker til helhed i børns liv gennem sagsbestemte udviklingsorienterede alliancer. Redegørelsen anerkender kulturpolitikken som central i barnelivet, men der er også en klar erkendelse af, at kulturlivet ikke klarer det alene. Strukturer og måder at organisere barnelivet på må ikke forhindre den kulturelle udviklingsgaranti til alle børn i deres nære hverdag. Folkebiblioteket må derfor jævnligt analysere det aktuelle arbejde med børnekultur i daginstitutioner, skoler, skolefritidsordninger, foreninger – og på den baggrund tilbyde at være en mulig samarbejdspartner. Det bliver helt nødvendigt, at folkebiblioteket udvikler målrettede tilbud, der gennem dialog med samarbejdspartnerne får retning, og bliver konkrete projekter.

Folkebiblioteket må gøre sig sin rolle klar. Er der tale om servicering af andres projekt, er der tale om et fælles projekt, hvor det handler om interaktion i respekt for de enkelte samarbejdspartneres

kompetencer og styrker? Målrettede tilbud betyder også, at folkebiblioteket må være parat til at indgå i en længerevarende proces – og acceptere at fagligheden er den egentlige garant for folkebibliotekets interesser i projektet.

Helhed i børns liv er en ambition i redegørelsen, i kommunal debat og i *Lov om biblioteksvirksomhed*. Helhed starter først og fremmest med den fælles vision og de fælles mål, og folkebiblioteket må kende vision, mål og værdier, før der kan udstedes en garanti om partnerskab. Det gælder eksempelvis for de indholdsbestemte samarbejder vedrørende sproglig stimulering, forebyggelse og projektorienteret undervisning.

Alliancerne skal have to formål, for at jeg finder dem realistiske:

- at sikre barnet bedre udviklingsmuligheder
- at skabe institutions- og faglig udvikling, idet kommunale strategier omsættes til handling.

Det betyder, at folkebiblioteket indgår i tværfagligt projektarbejde, videns- og kompetenceudvikling i forbindelse med aktuelle og sagsspecifikke indsatsområder, hvor biblioteket i forvejen har potentialer

- musiske skoler/børnekulturhuse
  - kultur og det forebyggende arbejde
  - etablerede kulturinstitutioners formidling til børn
  - sproget som identitetsfaktor
- det kan også handle om strategier som
- samarbejde mellem folke- og skolebiblioteker
  - børns medbestemmelse

Motivationen for tværfagligt udviklingsarbejde er der, også fordi målene og strategierne allerede findes på tværs af fag og sektorer. Der er imidlertid behov for at arbejde med et fælles begrebsapparat, før man kan formulere projektets fælles værdier, mål og succeskriterier.

Ejerskabet til en børneorienteret kulturpolitik udvides, understøttes og fastholdes

Forudsætninger for, at de opstillede visioner, mål og delmål kan realiseres, er at ejerskabet til en børneorienteret kulturpolitik udvides, understøttes og fastholdes.

Mål, der skal realisere visionen

- en kommunal børneorienteret politik, der
  - er politisk vedtaget
  - går på tværs af forvaltninger
  - anerkender institutioner som tværsektorielle aktører
- folkebiblioteket udvikler en børneorienteret profil (lokalt og på landsplan)
  - en profil, der er funderet i et værdisæt
  - baseret på dialog mellem ledelse og hele personalet
  - målene gøres operationelle, evalueres og strategierne justeres

Det er et mål, at der blandt kommunens politikere tages stilling til en børneorienteret profil, der er politisk vedtaget. Det vil typisk være en politik, der går på tværs af forvaltninger, og hvor det mere eller mindre udtalt forventes, at de respektive institutioner anerkendes og opfordres til at fungere som tværsektorielle aktører.

Folkebibliotekets referenceramme er kommunens politikker, hvor børn er målgruppen, og kultur er et indholdselement på tværs af forvaltninger. Det er af betydning, at folkebibliotekets ledelse har mulighed for kontinuerlig dialog med chefer, der har ansvaret for dele af børns liv på tværs af forvaltninger, og at folkebiblioteket anerkendes som kommunens aktør på det børnekulturelle område f.eks. i flerårige handleplaner. I den sammenhæng må folkebiblioteket interessere sig for organiseringen af det kulturelle udviklingsarbejde i kommunen, da organiseringen kan være afgørende for at strategien som helhed får indhold og retning.

Diskussionen af folkebibliotekets børneorienterede profil er en sag for ledelsen og hele personalet, og det er et mål, at personalet kvalificeres til de udvidede biblioteksopgaver og de nye roller. Skal profilen være mere end visioner, må personalet sikres mulighed for at efterleve og udfordre principperne – f.eks. via kompetenceudvikling. Beføjelserne i forhold til opsøgende arbejde og samarbejdsprojekter må ligeledes diskuteres og fastlægges. Skal udviklingsprojekterne forankres, må der ideelt set være:

- ekspertise og interesse blandt flere grupper af fagfolk
- støtte til udvikling af viden og kompetencer
- perspektiver i form af midler til udvikling af nye muligheder

I alle nye rapporter fra børnekulturelle projekter er der én fælles konklusion: voksnes rolle er afgørende for børnenes forventninger og oplevelse af de faktiske muligheder. I den sammenhæng betyder sikring af personalets faglige selvværd alt.

Cand. mag. - idéhistoriker Finn Thorbjørn Hansen mener faktisk, at de voksne kan være årsagen til at nogle børn og unge marginaliseres. Han pointerer, at voksne må blive klar over egne værdier: på det eksistentielle og det kulturelle plan for at kunne udtrykke klare og engagerede voksenholdninger. (*Kunsten at flytte bjerge*, s. 55-60).

Voksne må turde kaos og finde nye veje for deres egen faglighed. Det bliver vigtigt at være i bevægelse og have øje for eksperimentet og egne faglige og menneskelige potentialer. Entusiasme og modet til at være en del af dette eksperiment, at ville investere sig er afgørende; men også interessen i at erhverve nye kompetencer, der kan kvalificere den videre udvikling af indsatsen. Dette skulle gerne føre til, at den nye teoretiske og erfaringsbaserede viden bliver brugt i den videre udviklingsproces i dialog med brugerne. Folkebiblioteket må arbejde målrettet med metodeudvikling, dokumentation og evaluering som elementer i udviklingsarbejdet

Jeg finder det afgørende, at biblioteksvæsenets centrale instanser understøtter folkebibliotekerens udviklingsarbejde på området. Redegørelsen *Børn og Kultur* markerer på glimrende vis en tradition, hvor den lokale selvbestemmelse anerkendes, men hvor staten også forpligter sig på et ambitionsniveau og støtte til implementering af en fireårig handleplan. De centrale instanser på folkebiblioteksområdet kan støtte via

- information
- uddannelse
- lokale forsøg med landsdækkende perspektiv

Arbejdsdelinger er en anvendelig strategi, hvis kvaliteten skal være et varemærke i et biblioteksvæsen, der p.t. møder udfordringer på mange felter.

Afslutning

Folkebibliotekets idé lader sig ikke begrænse af fysiske rammer. Forudsætningen for folkebibliotekets centrale placering i barnets (alle børns) identitetsdannelse og samfundets udvikling er at bibliotekets ledelse og personale bliver dygtige til at afkode tidens signaler og vælger indsatsområder på baggrund af en nuanceret (forsknings- og praksisbaseret) viden.

Visionen er at biblioteketspersonalet udvikler sig til engagerede historiefortællere, der afslører biblioteksiden på vidt forskellige arenaer og sammen med mange forskellige alliancepartnere. Strategien er at motivere bibliotekarerne til at blive kulturnauter, der medvirker til at kvalificere og perspektivere sager på tværs af fag.

Jeg ser redegørelsen som et incitament for den udvikling af biblioteksbegrebet og bibliotekarrollen, der er i gang; men som nu nødvendigvis må ses i et børnekulturpolitisk perspektiv. En bibliotekspolitik med en børneprofil må også betyde noget for virksomhedsplaner og kommende resultatkontrakter.

I børnenes bevidsthed er folkebiblioteket én dimension i en dagligdag, der forhåbentlig er præget af en bred vifte af muligheder. Den børnekulturpolitiske redegørelse har imidlertid givet centrale instanser og de mange aktører i børns dagligdag gode betingelser for at tage fælles pejlinger i respekt for forskellige kulturer, værdier og eksperter. Gode forudsætninger for at drive udviklingsarbejde, der kvalificerer til at se nye muligheder, og dermed bidrager til at udfordre en børneorienteret kulturpolitik, der altid må være i bevægelse. Fagligt åbner det muligheder for at trives med det kaotiske og uoverskuelige – fordi det på mange måder gør en forskel og forhåbentligt samtidigt er sjovt og udfordrende for én selv.

Litteratur- og kildehenvisninger

Ansvar og værdier. En undersøgelse i børnefamilier/Dines Andersen og Anne-Dorthe Hestbæk. – København: Socialforskningsinstituttet, 1999. note:

Betænkning om Børn og unges brug af massemedier. – Kbh.: Medieudvalget. Statsministeriet, 1996 (betænkning nr. 1311).

Biblioteker, Børn og Kultur/Bente Buchhave. – Kbh.: Biblioteksstyrelsen, 1999. – (Råd og vink fra Biblioteksstyrelsen, 2).

Biblioteksstyrelsens konference: "Børn, børnekultur og biblioteker i bevægelse/af kulturminister Elsebeth Gerner Nielsen. – Kbh.: Filmhuset, 12.-11.-1999. - ligger på www.bs.dk

Børn og Kultur: redegørelse til Folketinget om regeringens børnekulturpolitiske indsats. – Kbh.: Kulturministeriet, juni 1999. www.kum.dk

Børn og kultur. – Kulturprofilen. – Kbh.: Kulturministeriet, juni 1999. www.kum.dk

Børn på banen - inddragelse af børn i lokale beslutningsprocesser/tekst, redigering og research/Monica C. Madsen. – Kbh.: Børnerådet, 1998.

Drotner, Kirsten: At skabe sig selv: Ungdom, æstetik, pædagogik. – Kbh.: Gyldendal, 1991.

Drotner, Kirsten: Folkebiblioteker og medier: fire bud til en kulturpolitisk strategi for børn og unge. – Kbh.: Biblioteksstyrelsen, 1999 (under udgivelse). Kan endvidere ses på www.bs.dk

Drotner, Kirsten: Unge, medier og modernitet – pejlinger i et foranderligt landskab. – Kbh.: Borgens Forlag, 1999.

Forslag til lov om biblioteksvirksomhed (L.78). Vedtaget af Folketinget ved 3. behandling den 4. maj 2000. (www.folketinget.dk)

Fra velfærdssamfundets børn Til børnenes velfærdssamfund: Et inspirationsoplæg til det 21. Århundredes børnepakke/Udgivet af Mandag

Morgen Strategisk Forum. – Kbh.: Ugebrevet Mandag Morgen, 1998.

Fremtidens børn. Temanummer (nr. 4, november 1999) af *Fremtidsorientering*. – Kbh.: Institut for Fremtidsforskning, 1999.

Friedberg, Torben: Skolebørns fritidsaktiviteter. Kultur- og fritidsaktivitetsundersøgelsen 1998. – Kbh.: Socialforskningsinstituttet, 1999.

Hansen, Finn Thorbjørn: Kunsten at navigere i kaos: Om dannelse og identitet i en multikulturel verden. – Vejle: Kroghs Forlag A/S, 1995.

Hassel, Monica: Væksthuse og talentudvikling: Et inspirationsmateriale fra Kulturens Børn. – Kbh.: Kulturens Børn, Kulturministeriets udvalg om børn, unge og kultur, 1999.

Jensen, Rolf: The dream society. Hvordan det kommende skift fra facts til følelser vil påvirke erhvervslivet og vores hverdag. – Viby J.: Jyllands-Postens Erhvervsbøger, 1999.

Juncker, Beth: Når barndom bliver kultur: Om børnekulturel æstetik. – Kbh.: Forum, 1998.

Kjær-Olesen, Tinna: Vores bibliotek!: Rapport fra Projekt børn og unges medbestemmelse på bibliotekerne. – Kbh.: Det Tværministerielle Børneudvalg og Kulturministeriet, 1998.

Kommunerne for fremtiden. – Kbh.: Kommunernes Landsforening, 1999. www.kl.dk

Kultur med barnet i centrum: Brikker til et værdisæt for arbejdet med børn og kultur/Steen Kabel. – Kbh.: Kulturens Børn, 1998.

Kunsten at flytte bjerge: Nye veje i det forebyggende arbejde med børn og unge/af Tage Andersen og Monica C. Madsen. – Kbh.: Det Kriminalpræventive Råd og Kulturens Børn, Kulturministeriets udvalg om børn, unge og kultur, december 1999.

Larsen, Steen: IT og nye læreprocesser. – Hellerup: Eget forlag, 1998.